

1.

Joma Jottinga bleef staan in de milde morgenzon. Haar gezicht, Jomlijst met donkere krullen, koesterde zich in de warme zonnestralen. Ze sloot haar ogen en genoot. Het was heerlijk hier te zijn, dit te mogen beleven. Niemand had dit verwacht. Het was een wonder dat ze hier stond. Op het bekende Pieterpad.

Na een poosje deed ze haar ogen weer open, keek nog even genietend om zich heen, pakte toen haar Nordic Walkingstokken en liep verder.

Het was de eerste dag van haar wandeltocht die ze deze week wilde maken. Ze was vanmorgen klokslag zeven uur vertrokken. De haan van haar burens, Bram en Beppie, had toen hij haar zag verwonderd zijn lange nek gerekt en luidruchtig gekraaid. Alsof hij zeggen wilde: vroeg uit de veren, dat heb je aan mij te danken. Het beest mocht in die waan verkeren, maar hij had het mis. Ze was al veel eerder wakker geweest, al uren.

Beppie was in haar zachtroze ochtendjas naar buiten gekomen en had haar fijne dagen gewenst. ‘Het zal vast goedkomen, Joma’, had ze gezegd en haar een reep pure chocolade in haar handen gestopt. Ze had gelijk gekregen.

Het was al een feest geweest om de zon in haar glanzende glorie op te zien rijzen toen ze in haar oude rode auto naar Winsum

reed. Daar wilde ze starten en van lieverlee naar Groningen zien te komen. Ze wilde 's morgens lopen en van de natuur genieten en net na de middag met de bus weer terug naar haar auto. Dan kon ze ook nog een dorpje verkennen, antieke huisjes met hun mooie gevels bekijken of een oud kerkje bezoeken. Er zou vast genoeg te zien zijn.

Ze wilde niet te lange dagen maken. Ze moest zichzelf niet overvragen, dat zou een te grote impact op haar lichaam hebben. Het zou al een heel mooie prestatie zijn als ze dit kon volbrengen.

Ze kwam nu bij het kerkenpad. Daar had ze recht van overpad en mocht ze dwars door een weiland heen lopen. Maar nu kwam ook de eerste hindernis. Ze moest over een hoog houten hek klimmen. Bovendien was het land achter het hek vreselijk modderig. Daar was wel een klinkerpad, maar dat was ook niet alles. De klinkers waren begroeid met gras.

Joma aarzelde even. Ze liep slecht, daardoor was er altijd het risico dat ze viel, maar het moest lukken. Ze legde haar handen op het ruwhouten hek en klom eroverheen. Ziezo, dat was gelukt. Ze was aan de andere kant van het hek. Maar hoe moest het nu verder met al die modder? Als ze haar stokken in de blubber stak, zogen die natuurlijk vast. Hoe zou ze dat eens doen? Als ze nu ... Ze wist het al. Ze zou goed aan de kant blijven, dan zou het wel gaan.

Ze ging aan de hoge kant van het land lopen. Hier was het lang niet zo drassig als middenop, maar ze moest toch oppassen dat ze niet uitgled. Iets verderop stond een lange, houten paal. Als ze die vast kon grijpen, hoefde ze nog maar een paar stappen te doen, dan was ze de modderpoel voorbij. Ja, ze had de paal te pakken! Ze deed drie stappen. Hier werd de grond beter om te lopen.

Verderop stond een bruine, houten paal met een wit bord. Wat stond daarop? Een waarschuwing: *Pas op voor stieren*. Ze keek eens

goed. Dat waren echt stieren die daar liepen. Wat een joekels van een beesten. Maar goed dat ze geen rode jas aan had, dan kon ze er niet langs gaan. Daar werden die beesten dol van. Tenminste, dat dacht ze vroeger altijd. Het scheen helemaal niet waar te zijn. Met stierengevechten gebruikten ze lappen en wapperden die voor de ogen van de stieren. Daar kwamen die beesten op af. Eerst gebruikten de stierenvechters witte lappen, maar omdat die er tijdens het vechten zo bloederig uitzagen, waren ze overgegaan op rode lappen. Dan zagen de toeschouwers al dat bloed niet zo goed.

Joma liep door. Zo te zien hadden ze nog niemand aangevallen, dan zouden ze haar vast ook met rust laten. Je moest gewoon niet in hun territorium komen, dan gebeurde er niets.

Het ging goed. Ze was de stieren voorbij en wandelde verder.

Leuk dat er verderop koeien liepen. Dat waren zulke grappige beesten met hun lodderige, trouwe ogen. Beter dan die stieren van daarnet. De koeien bleven staan toen ze erlangs liep, en keken haar na. Een zwartbonte koe loeide loom en sjokte naar de andere koeien toe, die rustig in het lange gras lagen te herkauwen. Een beest was een kuddedier, net als een mens.

Aan het eind van het land was weer een hek, nog hoger dan het eerste. Daar moest ze ook overheen zien te komen, met een linkerbeen dat verlamd was geweest en nooit helemaal hersteld was.

Joma stond voor het hek. Hoe zou ze dit nu weer aanpakken? Het was niet makkelijk, maar ze moest en zou er overheen, hoe dan ook. Ze haalde haar rugtas van haar rug en gooide hem over het hek. De tas viel met een plof in het gras. Een soort soldatentas was het, groen met bruin en zwarte vlekken. Als ze een jongen was geweest, was ze militair geworden. Dat leek haar een prachtig beroep. Dan beleefde je tenminste eens wat. Het liefst zou ze dan uitgezonden zijn. Ze was geen jongen en ook niet geschikt voor de dienst. Zelfs niet meer voor de dienst die ze vroeger draaide

en waar haar hart lag: de verpleging. Dat was een gemis, maar er was veel moois overgebleven, deze wandeltocht bijvoorbeeld.

Ze hees zich op het hek en zette haar handen aan weerskanten wat uit elkaar om haar evenwicht te bewaren. Ze zat, dat was mooi, maar nu moest ze er ook weer af zien te komen. Dat lukte ook heus wel, en anders liet ze zich gewoon vallen. Simpel genoeg. Ze had haar mobiel toch in haar zak. Die vergat ze nooit als ze wegging. Ze moest die altijd bij zich hebben, had de therapeut nadrukkelijk gezegd, dan kon ze bellen als er iets misging. Niet dat ze dat snel zou doen, ze wilde niet afhankelijk zijn, maar het gaf wel een veilig gevoel.

Joma liet zich voorzichtig van het hek afglijden. Ook dit was gelukt. Ze kon weer verdergaan.

Het was heerlijk om zo te wandelen en ze had de hele morgen de tijd. Ze zou vanmiddag pas weer met de bus naar Pieterburen teruggaan, daar wat rondkijken en een bed en breakfast zoeken. Flink doorstappen en nergens aan denken. Geen gedachten toelaten over Sjors, haar ex-vriend, over Silvie, het doodzieke meisje dat ze had verpleegd, of de CVA waar ze nog dagelijks de gevolgen van ondervond. De C klonk zachter dan de S-en, maar was niet minder heftig. Zo gauw er een sombere gedachte boven kwam drijven, zou ze die wegduwen en alleen naar de schitterende natuur kijken.

Het was fijn dat ze het besluit genomen had om deze tocht te ondernemen. Een paar weken geleden had ze met Kees, haar broer, het eerste stuk van het Pieterpad gelopen om te zien of het ging. Van Pieterburen naar Winsum, elf kilometer was dat geweest. Later was ze uitgenodigd door een kennis, een oud-collega, die iets verder dan Winsum een caravan had staan, om eens te komen en samen te gaan lopen. Dat had ze ook gedaan.

Ze was er enthousiast door geworden en had toen besloten het

Pieterpad vanaf het tweede traject zelf te gaan volgen. Het was goed voor haar veel te bewegen. Ze hield het meest van wandelen en deze mooie route maakte het lopen nog leuker. Ze had een doel en ondertussen een prachtige natuurbelevenis.

Het ging ook goed; het lopen én het ontspannen.

De bus stond er al. Joma stapte in en ging voorin, net achter de chauffeur, zitten. Het duurde even, toen gingen de deuren dicht en trok de bus op.

Met een voldaan gevoel keek ze naar buiten en luisterde later naar het monotone gezoem van de motor. Ze keek op haar horloge: twee uur. Dat was een mooie tijd om te stoppen. Ze had de eerste wandeltocht volbracht. Ze had heerlijk gelopen en moest straks, nadat ze in Winsum had rondgekeken, een goed adres zien te vinden. Dat zou wel lukken. In een omgeving als deze waren er mensen genoeg die dat aanboden, had ze op haar mobiel gezien.

Na twintig minuten stopte de bus. Joma stapte uit en liep het dorpje in. Een uur later liep ze naar het plein waar haar auto stond. Ze hoefde niet ver te rijden. Een straat verder hing bij een wit, knus huis een uithangbord: bed & breakfast. Joma parkeerde haar auto langs de stoeprand. Hier zou ze eens gaan informeren.

Ze duwde het hek open en liep naar de donkergroene voordeur. De bel maakte een gezellig klingelend geluid.

De vrouw die opendeed, was van haar leeftijd. Ze was kort en had rossig krullend haar, dat losjes opgestoken was. Haar vriendelijke blauwe ogen keken Joma vanachter haar glazen montuur vragend aan.

‘Goedemiddag. Kan ik hier bed en breakfast gebruiken?’

‘Ja hoor. U kunt terecht.’ De vrouw deed een stap naar achteren en liet haar voorgaan.

Binnen wees ze haar een keurige kamer met een houten ledikant aan. De witte lakens zagen er kraakhelder uit. Hier zou ze het wel naar haar zin hebben. Ze had nu al zin om in bed te duiken, maar ze moest straks eerst ergens iets gaan eten. Er was vast wel een snackbar in de buurt. Het bed en breakfast was alleen voor slapen en ontbijt. Misschien kreeg ze iets mee voor tussen de middag, maar verder moest ze het warme eten buiten de deur halen. Dat hinderde niet. Dat had ook wel wat. Stiekem vond ze het zelfs fijn. Ze at het niet vaak, maar ze was dol op patat.

De volgende morgen werd ze wakker van de verrukkelijke geur van versgebakken brood. Joma stapte uit het bed, ging zich in de badkamer wassen en kleedde zich aan. Toen liep ze door de gang terug naar haar kamer.

De deur van de keuken stond open. De vrouw was koffie aan het zetten. Ze draaide zich om toen ze Joma hoorde. ‘Goedemorgen. Goed geslapen?’

‘Ja, heel goed.’

‘Dan kunt u nu komen eten.’

‘Daar heb ik wel zin in. Het ruikt hier ook voortreffelijk.’ Joma liep de keuken binnen. De tafel stond gedekt.

‘Ik heb broodjes voor u gebakken.’ Ze legde wat broodjes in een mandje. Er was ook allerlei beleg: kaas, worst en eigengemaakte jam.

‘Heerlijk. U bent er maar druk mee.’

‘Ik zorg graag.’ De vrouw draaide aan de dubbele gouden ring aan haar rechterhand, alsof ze zeggen wou: daar zorgde ik het liefst voor, maar hij is er niet meer. ‘Ik ben alleen, daarom ben ik een bed en breakfast begonnen.’

‘Bent u al lang alleen?’ Joma leunde tegen de rand van de tafel. Zo stond ze makkelijker.

‘Het is vandaag twee jaar geleden.’

Dan was ze jong weduwe geworden. Joma schatte haar op tweeënveertig jaar, niet ouder.

‘Was uw man ziek?’

‘Hij is verongelukt.’ Er kwam een droevige trek om haar mond. Ze keek naar de foto die op de hoek van het aanrecht stond, zodat ze de man met zijn opgewekte open blik altijd kon zien als ze daar bezig was. ‘Maar gaat u zitten. Ik zal koffie inschenken’, zei ze toen. Ze zag waarschijnlijk alles weer voor zich en wilde er niet meer over praten. ‘Hoe gebruikt u hem? Zwart of met gekookte melk?’

‘Met melk graag.’ Ze dronk hem altijd zwart, maar met gekookte melk was ook lekker en eigenlijk beter, had een arts eens gezegd.

De vrouw kookte de melk en klopte hem met een kleine zilveren garde zorgvuldig op. Zo deed moeder het ook altijd.

‘Alstublieft en eet smakelijk.’ Ze zette een beker koffie met schuim erop naast haar bord neer. ‘U mag hier ook blijven zitten. Dan hebt u meer de ruimte.’

‘Dat is wel fijn.’

‘U kunt hier mooier naar buiten kijken. Wij ... ik zit hier ook meestal.’ Ze liep de keuken uit en trok de deur zacht achter zich dicht. Ze hoorde haar de trap op gaan.

Joma boog haar hoofd en bad. Toen keek ze de gezellige keuken rond, die nostalgisch ingericht was, en nam een slok koffie. Het gaf haar een schok. Moeders koffie. Precies dezelfde pittige smaak. Met liefde en zorg klaargemaakt.

Ze at twee harde broodjes, een met maanzaad en een met sesam. Heerlijk met belegen kaas. De derde, met zonnebloempitten, liet ze liggen. Die mocht de vrouw straks opeten als ze terugkwam.

Ze schoof haar bord en beker aan de kant en pakte op tafel een kleine, veelgebruikte Bijbel. Ze zou een psalm lezen. De psalm die Silvie altijd opgaf: psalm 23.

*De HEERE is mijn Herder, mij zal niets ontbreken.
Hij doet mij nederliggen in grazige weiden;
Hij voert mij zachtkens aan zeer stille wateren.*

Ze las de psalm langzaam, zodat ze de woorden goed in zich op kon nemen. De herinneringen waren weer springlevend. Ze zag Silvies blauwe ogen aandachtig op haar gericht, zodat ze geen woord miste van wat zij voorlas. Bij de woorden ‘nederliggen in grazige weiden’ lichtten haar ogen glanzend op, terwijl er een glimlach over haar ingevallen wangen streek die de zorgen leek op te lossen.

‘Dat is waar, zuster’, zei Silvie toen ze even stopte met lezen. Ze hief haar dunne arm, waar het infuus als een venijnig vaatje ingestoken zat, wat in de lucht. ‘Ik lig hier zo heerlijk. Weet u hoe dat komt?’

Silvie wachtte voor ze verder ging en lachte lief tegen haar. ‘Omdat de Heere bij mij is’, zei ze met een dankbare zucht en liet haar arm met de naald erin weer op het witte laken terugzakken.

Zij had niet geweten wat ze moest antwoorden, alleen iets instemmends geknikt. Maar even had zij niet het smalle zieke snoetje gezien, enkel de blijde ogen. Heel even was de storm in haar hart gaan liggen en de vraag gestopt waarom zo’n lief kind ziek moest worden. Een kind dat nooit kwaad had gedaan. Natuurlijk was er de zonde, de erfzonde, waar iedereen onder begrepen was, maar Silvie ...

Joma sloot langzaam de kleine Bijbel en legde hem op dezelfde plaats terug. Danken en wegwezen, anders werd het een dag vol van Silvie.

Ze zette haar bord en beker op het aanrecht, pakte haar rugtas en liep naar buiten.

De vrouw was in de groentetuin bezig worteltjes te trekken. De zon zette haar rossige haar in een koperen gloed.

‘Tot vanavond’, groette Joma.

De vrouw kwam overeind, rechtte haar rug. ‘Ja, dat zullen we hopen. Ik wens u een fijne dag.’ Ze legde de worteltjes in een ijzeren mand, met het loof over de rand, en ging verder met het volgende bed, waar bietjes stonden.

Joma stapte in haar auto en keek nog even naar de gebogen gestalte. Het was voor de vrouw niet vanzelfsprekend meer dat iemand terugkwam. En zelf wist zij het ook. Zo de Heere wil en wij leven, zei moeder vaak, maar dat vond ze zo plechtig klinken. Zeker uit haar mond. Maar het was wel zo.

Joma startte haar auto. Het oude beestje pruttelde even, maar sloeg daarna aan. Ze manoeuvreerde hem de straat uit en reed richting Groningen. Vandaag zou ze de route van Groningen naar Zuidlaren wandelen, een etappe van eenentwintig kilometer. Het was rustig op de weg. Ze kon goed doorrijden.

Een halfuur later wandelde ze in de frisse buitenlucht. Het was weer een schitterende wandeling. Zij zou het fijn gevonden hebben als Sjors nu naast haar liep. Daar had je de tweede S vandaag alweer. Weg ermee. Het was juist fijn om hier alleen te zijn. Nu hoefde ze niet naar Sjors te luisteren, naar zijn verhalen, die altijd om hemzelf draaiden. Ze hoefde alleen maar te wandelen, te kijken en te ruiken. En gewoon zichzelf te zijn.

Ze liep langs het Noord-Willemskanaal. Wat een mooi uitzicht had ze hier over het poldergebied.

Een tijdje later naderde ze Haren. Nu moest ze een stuk langs de snelweg lopen, dat was niet zo leuk. Weer een voordeel dat Sjors er niet bij was. Wat zou hij erover gemopperd hebben. En

wat zou zij zich dan opgelaten voelen. Bij Sjors moest alles mooi zijn. Nu liet ze het over zich heen komen en liep rustig verder. Vanaf het dorpje Glimmen werd de route weer prachtig. Ze was nu bijna in Drenthe. Dat betekende ook een heel ander landschap: van de Groninger klei naar de Drentse zandgrond. Ze kon het merken: het weidse was hier weg, er waren meer bomen. Ook de zandwegen waar ze op liep, hadden aan weerszijden bomen. Ze liep verder, door het natuurschap de Appelbergen en kwam bij het Laarder Bos. Nu ging ze de provinciegrens over en was ze in Drenthe. Nog een kwartier, dan zou ze in Midlaren zijn. De wandeling vandaag was ook echt weer fijn.

Voldaan keerde ze met de bus naar Groningen terug en reed met haar auto naar Winsum. Nog een nacht wilde ze op hetzelfde adres bed en breakfast gebruiken. De vrouw was zo vriendelijk, het bed was heerlijk en ze rook nog de lucht van de versgebakken broodjes bij het ontbijt. Die zouden er morgen misschien wel weer zijn.

De vrouw kon ook vast wel wat geld gebruiken. Joma wilde haar wat extra's geven. Dat zou ze achter het fotolijstje op het aanrecht leggen als ze vertrok. Daar zou de vrouw het zeker vinden. Het gouden lijstje was aan één kant niet zo glanzend meer. Dat kwam door het vele vastpakken.

De volgende drie nachten zou ze bij Jan en Jettie logeren. Jettie was een vriendin die zij vroeger door haar vrijwilligerswerk bij de psychische opvang had leren kennen. Jan was haar man, die kende ze nog niet zo goed, maar daar zou nu verandering in komen. Jettie had haar uitgenodigd toen ze hoorde dat ze een deel van het Pieterpad wilde gaan lopen.

Ze had zin om ernaartoe te gaan, maar bij het bed & breakfast waar ze nu nog een keer naartoe ging, was het ook fijn. Ze trof het dat ze bij deze vrouw kon zijn.